

اردشیر منظم، صدایشه:

دوبله حرفه‌ای؛ تلفیق گفتار، فرهنگ و هویت است

اما همچنان مخاطب حرفه‌ای به کیفیت دوبله توجه می‌کند و تفاوت‌ها را تشخیص می‌دهد و ترجیح می‌دهد به تماشای فیلم و انیمیشن بنشیند که از کیفیت دوبله خوبی برخوردار باشد و صداهای آشنای آن نیز تشخیص می‌دهد. قطعاً. هنوز هم مخاطبان حرفه‌ای هنگام تماشای آثار، به صداگذاری‌های دقیق و آشنا توجه دارند. به همین دلیل دوبلورهای جدید سعی می‌کنند، یک صدای تقلیدی مشابه صداهای قدیمی بسازند. در مجموعه «عصر یخبندان»، شاهد این تقلیدها بودیم و متأسفانه شاهد ابتکارهای خلاقانه نیستیم. به دلیل اینکه گوینده اطمینان و اعتمادی به هنر خود ندارد. آنچه نگران‌کننده است، کاهش خلاقیت در بین نسل جدید است و شاهد تکرار الگوهای قدیمی و در برخی موارد حتی تقلید بدون نوآوری هستیم. این موضوع به خصوص در دوبله شخصیت‌های زن و تیپ‌های ثابت مانند کودک‌کان، مشهود است.

یکی از نکات مهم در دوبله انیمیشن، بحث شخصیت پردازی کلامی و استفاده از لهجه با گویش‌های بومی است. لطفاً در این خصوص بیشتر برای مخاطبان توضیح بفرمایید.

این موضوع در سه ساحت جداگانه قابل بررسی است، که نباید با هم خلط شوند. یک، گفتار شخصیت پردازی اصلی، دو، تحمیل تیپ شخصی گوینده به کاراکتر و سه، بومی‌سازی از طریق لهجه. برخی گویندگان، به جای تحلیل نقش، صدای یک تیپ خاص و از قبل ساخته شده را به شخصیت تحمیل می‌کنند. نمونه‌اش در برخی آثار اخیر دیده می‌شود که گوینده تیپ معروفی را از سریالی مانند «پایتخت» گرفته و بی‌کم و کاست روی کاراکتر انیمیشن می‌گذارد. این اتفاق، ممکن است جذاب باشد اما از منظر حرفه‌ای، با شخصیت پردازی فاصله دارد و در اینجا به نوعی فرار از شخصیت رخ داده است. باید توجه کرد که نویسنده اصلی حتماً زمانی را تعلق داده و یک شخصیت خلق کرده است. حالا اگر گوینده، بدون توجه به شخصیت و تنها با هدف جذابیت، کاراکتری آماده و تیپیک که عمدتاً وام گرفته از کارهای قبلی است را به شخصیت تحمیل کند، به نوعی فرار از شخصیت رخ داده و بیننده شاهد شخصیتی است که گفتارش با کاراکتر طراحی شده، هماهنگی ندارد. استفاده از گویشی محلی نیز با این رویکرد یعنی عدم تطابق شخصیت، گفتار و لهجه باعث ناهماهنگی و به عدم انسجام اثر منجر خواهد شد. البته اگر از این شیوه به شکل درستی استفاده شود، ایرادی ندارد اما مسئله اینجا است که گاهی ما یک تیپ و کاراکتر را به شخصیت تحمیل می‌کنیم و در این تحمیل به شخصیت اصلی توجه نداریم. در نتیجه شکاف اتفاق می‌افتد و دیگر نقش هویت مستقل ندارد. مجموعه تیپ، کاراکتر، گفتار سبب می‌شود که ما به یک شخصیت هویت بدهیم و این مسئله نیاز به یک مهندسی اصولی دارد تا همه این عناصر در یک

یکی از نکاتی که در مورد دوبلورهای با سابقه مطرح است، حفظ کیفیت صدایشان در طول سال‌هاست. این تداوم چگونه حاصل می‌شود؟ آیا این امر تنها به ویژگی‌های ذاتی مربوط است یا فن و تکنیک خاصی دارد؟

استفاده تکنیکی و مناسب از صدا خیلی موثر است. در واقع حفظ کیفیت صدا ترکیبی از ویژگی‌های ذاتی و مهارت حرفه‌ای است. ما معتقدیم که گوینده‌ها حنجره عضلانی دارند، پس دقیقاً همچون یک ورزشکار، عضلات حنجره و بیان خود را تقویت می‌کند. حنجره، ابزار فیزیکی ماست و جذابیت کار مادر بیان است. بیانی که اگر به درستی و با دانش از آن استفاده شود، باور پذیر تر و جذاب‌تر خواهد شد. گویندگی نیازمند تمرین، مراقبت و شناخت عمیق از فیز بولوژی صداست.

با توجه به پیشرفت تکنولوژی و تغییر رسانه‌ها، آیا ساختار و نگاه به دوبله نیز دستخوش تغییر شده است؟

بدون تردید. هنر همیشه سوار بر زمان است. پس مادر هر دوره با تغییر ابزار، نوع ساختار فیلم‌ها و حتی سلیقه مخاطب مواجهیم. نسل گذشته با توجه به شرایط سخت آن زمان این حرکت را به صورت حرفه‌ای آغاز و ریل گذاری کرد. در واقع استعارت قابل توجه و چشمگیری که در گذشته رخ داده، باعث جذابیت آن در زمان حال شده است. خوشبختانه گذشت زمان نه تنها ارزش‌های این هنر نکاسته است، بلکه به آن افزوده است. در گذشته، دوبله با امکانات فنی محدودی مانند آپارات انجام می‌شد که نسل امروز حتی آن را از نزدیک ندیده‌اند. اما امروز با نرم‌افزارهای دیجیتال و فضای جدید رسانه‌ای روبه‌رو هستیم. این تغییرات، طبیعی و اجتناب ناپذیرند، اما مهم این است که اصول و ارزش‌های حرفه‌ای در این گذار حفظ شوند. متأسفانه در رویکردهای جدید، حرفه دوبله بصورت پیش پا افتاده‌ای تعریف می‌شود و معدن‌بان‌یادی دارد.

لیلا کوهسار، صدایشه:

دوبله، قلب تپنده انیمیشن‌های ایرانی است

متأسفانه هنوز کلاس‌های دوبله‌ای داریم که خروجی‌های ضعیفی دارند. به اندازه کافی آموزش‌های تخصصی نداریم و بیشتر بچه‌ها به راحتی وارد این مارکت می‌شوند بدون اینکه آمادگی لازم را داشته باشند شاید به همین دلیل است که هنوز پتانسیل زیادی در این زمینه حس نمی‌شود.

به نظر شما، چه چیزی باعث درخشش دوبله‌های گذشته شده است؟
در گذشته، دوبله به دلیل پتانسیل بالای صداها و تلاش‌های صادقانه هنرمندان در اوج خود بود. امروزه با پلتفرم‌های مختلف و دوبله‌های متعدد، کارهای خوب ممکن است دیده نشوند. اما هنوز هم می‌توان دید که دوبله‌های باکیفیت به تدریج خود را نشان می‌دهند.

انیمیشن «رویا شهر» چه ویژگی خاصی دارد که برای کودکان و خانواده‌ها جذاب است؟

پروژه «رویا شهر» برای من تجربه‌ای خاص بود و امیدوارم که این کار باعث جلب توجه بیشتری به هنر دوبله شود. همچنین لازم است با تلاش‌های بیشتر، بتوانیم کیفیت دوبله‌های ایرانی را به سطح بالاتری برسانیم. یکی از ویژگی‌های خوب این انیمیشن مضمون آن است که بچه‌ها می‌توانند تجربه‌ای مشترک و حسی با آن داشته باشند و قطعا در ذهن کودکان می‌ماند.

فکر می‌کنید دوبله چقدر می‌تواند به پیشرفت انیمیشن‌های ایرانی کمک کند؟

من خودم اعتقاد دارم که نیمی از تاثیرگذاری یک انیمیشن به دوبله آن بستگی دارد. به ویژه در کارهای ایرانی. دوبله به شدت در خلق حس و انتقال پیام در این نوع آثار موثر است. در واقع، همانطور که گفتم، دوبله می‌تواند به خاطر سازی برای بچه‌ها کمک کند، چون وقتی بچه‌ها یک کار را با صدای واحد می‌شنوند، آن را بهتر در ذهنشان ثبت می‌کنند.

چطور به پروژه انیمیشن «رویا شهر» دعوت شدید و چرا شخصیت اصلی این انیمیشن به شما سپرده شد؟

ابتدا باید بگویم که این پروژه با همکاری استاد، امیر هوشنگ زند، شروع شد. انتخاب ایشان برای این کار و تأیید تهیه‌کننده، مبنی بر توانایی و مناسب بودن صدا و اجرای من بود. در ابتدا با چند تیپ متفاوت از شخصیت‌های پسر بچه، آزمایش‌های مختلفی انجام دادیم و در نهایت به این صدا رسیدیم که بیشترین تطابق را با شخصیت داشت.

در فرآیند انتخاب شخصیت‌ها، بیشتر چه مولفه‌هایی مدنظر قرار می‌گیرد و ارزیابی‌مدیران دوبلاژ چگونه است؟

مدیران دوبلاژ معمولاً بر اساس تجربه و شناختشان از شخصیت‌ها، توانایی‌های ما را می‌سنجند. بیشتر کار من در زمینه دوبله رثال بوده است و برای هر نقش، تست‌های مختلفی انجام می‌دهیم. برای سنجش در طول روز برای انواع شخصیت‌ها از مادر، زن تادختر جوان و پسر بچه تست می‌زنم.

شما از سال ۸۳ در حرفه دوبلاژ مشغول به کار هستید. با توجه به تجربه‌تان، تغییرات نسل‌های جدید در دوبلاژ را چطور ارزیابی می‌کنید؟
نزدیک به سه دهه است که در این زمینه فعالیت دارم، به همین دلیل تفاوت‌های نسل‌ها را کاملاً احساس می‌کنم. عشق و علاقه نسل جدید به این کار نسبت به گذشته کمتر شده است. چند دستگی‌ها و مشکلات دیگر باعث افت کیفیت در این هنر شده، اما هنوز هم استعدادهای جوانی هستند که سخت تلاش می‌کنند و به تمرینات جدی می‌پردازند.

آیا آموزش و وجود رشته‌های دانشگاهی در این زمینه می‌تواند به بهبود وضعیت دوبلاژ کمک کند؟

